

Església de Sant Joan dels Cans

Sant Mateu de Bages

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Demarcació de Salo
Emplaçament	Carretera de Salo (BV-3002) al km. 10,5, passat el pont ctra. nord 500 m i camí N-E 500 m
Alçada:	523
Coordenades:	
Latitud:	41.84797
Longitud:	1.62966
UTM Est (X):	386241
UTM Nord (Y):	4633804

Classificació

Número de fitxa	08229 - 395
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Medieval Romànic Modern
Segle	XII-XVII
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	Algunes esquerdes als murs que no amenacen la integritat de l'edifici
Protecció	Inexistent
Número inventari	Sí: IPA 17134
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Religiós
Titularitat	Privada
Titular:	000706200CG83D0001KU
Autoria de la fitxa	Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa:	dc., 11/10/2017 - 02:00

Descripció

Petita església romànica, datable de finals del segle XII o principis del XIII, situada a uns 500 m de la casa anomenada dels Caus. S'eleva dalt d'un lleuger promontori, enmig d'un camp de conreu, i està perfectament orientada amb l'absis cap a l'est. Té el mèrit de conservar, amb molt poques modificacions, la tipologia de la construcció romànica originària. Presenta una planta d'una sola nau, de dimensions reduïdes (8'25 x 4'20 m) capçada amb un absis. En època moderna va ser ampliada amb una capella lateral al mur de migdia que sobresurt molt poc a l'exterior. L'absis és semicircular llis i sense cap mena d'obertura, ja que la finestra de doble esqueixada que hi havia ha estat cegada. Aquesta es troba lleugerament desplaçada al nord respecte de l'eix de simetria. El portal, al mur de migjorn, és format per dos arcs de mig punt adovellats i en degradació. El mur de ponent és coronat amb un minúscul i senzill campanar d'espada, posterior a l'obra romànica. També sembla posterior un finestral allargassat en aquest mateix mur. L'aparell és fet amb carreus sense polir, disposats ordenadament en filades.

A l'interior la nau és coberta amb volta de canó lleugerament apuntada, i l'absis amb volta de quart d'esfera. Els murs interiors són arrebossats amb guix. L'altar és l'originari, fet per una gran llosa, i el terra és pavimentat amb grossos rajols.

Observacions:

Inscripció sobre el portal: 1600

També anomenada Sant Joan dels Caus

Informació oral facilitada per Joan Borràs, de cal Quelet

Història

Aquesta capella es trobava dins l'antic terme del castell de Saló, prop del mas Cans. No degué passar de capella rural. L'església apareix citada l'any 974 com a Sant Joan, i tenia una sagrera, quan fou donada, juntament amb l'església de Santa Susanna, pel comte de Cerdanya al monestir de Sant Llorenç prop Bagà. Segurament en un moment posterior els comtes de Cardona o la col·legiata de Sant Vicenç de Cardona van adquirir els drets que tenia el monestir de Sant Llorenç. Cal dir que el castell de Saló ja formava part del Vescomtat dels Cardona. L'apelatiu de Cans, que també comparteix un mas proper, és un dels pocs testimonis d'una demarcació territorial que, segons l'estudiós Josep Bastardas, al voltant del segle XI estava sota el domini del monestir de Santa Cecília de Montserrat i comprenia la part de llevant de la Serra de Castelltallat i una part més al nord. Els monjos de Santa Cecília van anomenar més endavant aquest territori batllia de Cans, un terme equivalent al de priorat que feien servir altres monestirs.

Durant la Guerra Civil de 1936 l'església fou profanada i se'n va cremar el mobiliari de fusta. Ramon Borràs, el llavors propietari de la masia de cal Quelet, molt propera, la va fer arreglar. Des d'aleshores s'ha mantingut en un estat força acceptable. Actualment la capella no té culte regular; només s'hi diu missa un cop a l'any, per Sant Joan Baptista. Fruit dels moviments de terra al camp de l'entorn han aparegut pedregars que devien correspondre a l'antiga sagrera. Un fet interessant és que s'han trobat també una gran quantitat de còdols de riu. Segons la Geobiologia, la majoria d'esglésies antigues es situen sobre corrents d'aigua subterrània per tal de potenciar la força tel·lúrica del lloc i, quan això no era possible, els mestres d'obra utilitzaven còdols de riu per aconseguir un efecte anàleg. L'existència d'aquests còdols al subsòl proper a l'església podria ser una mostra d'això.

Bibliografia

BASTARDAS, Josep (2014). De les terres de Domenic als termes de Castelltallat, Fals i Camps. Una visió històrica sobre els dominis senyorials d'aquest territori des de l'època carolíngia fins a l'època moderna (ss. X-XVI). Treball inèdit.

BENET, Albert; MAZCUÑAN, Alexandre; JUNYENT, Francesc (1984). "Sant Joan dels Cans", Catalunya Romànica, vol. XI "El Bages", Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, p. 458-459.

CAROL, Josep (1992). Saló, història d'un poble o Fills per l'Església, Casal Parroquial, Cervera, p. 28.

